

- Lazarev, 2005 - Lazarev M.S. Kurdistan i kurdskiy vopros (1923-1945 gg.) [Kurdistan and the Kurdish Question (1923-1945)]. Moskva: Vostochnaya literatura, 2005. 310 s. [in Russian].
- Lazarev, 2012 - Lazarev M.S. Natsionalizm na Blizhnem Vostoke [Nationalism in the Middle East]. Lazarevskiyе chteniya / otv. red. O.I. Zhigalina. Moskva: Institut vostokovedeniya RAN, 2012. S. 35 [in Russian].
- Mazur, 2016 - Mazur O. Perspektivy resheniya kurdsogo voprosa v Sirii [Prospects for resolving the Kurdish issue in Syria]. Vestnik ZabGU. 2016. T. 22. № 4. S. 84-93 [in Russian].
- Mosaki 2005 - Mosaki N.Z. Kurdistan: resursy i politika [Kurdistan: resources and policy.]. Chast' II. Moskva: Institut vostokovedeniya RAN, Institut Blizhnego Vostoka, 2005. 342 s. [in Russian].
- Sinkevych, Popova, 2010 - Sinkevych YE. H., Popova S. M. Kurds'ka problema na rubezhi XX-XXI stolit' [The Kurdish problem at the turn of the 20th-21st centuries.]. *Istorychnyy arkhiv*. 2010. Vyp. 4. S. 98-101 [in Ukrainian].
- Yampol's'ka, 2023 - Yampol's'ka L.M. Kurds'kyi natsional'nyy rukh u konteksti derzhavotvorchykh protsesiv Iraku v XX – na pochatku XXI st. [Kurdish national movement in the context of state-building processes in Iraq in the 20th - early 21st centuries]. *Development trends in social science in the era of digitalization: Scientific monograph*. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. P. 337-370 [in Ukrainian].
- Balci, 2014 - Balci A. Energized Neighborliness: Relations between Turkey and the Kurdish Regional Government. SETA, 2014. 28 p.[in English].
- Gunes, 2021 - Gunes C. The Political Representation of Kurds in Turkey: New Actors and Modes of Participation in a Changing Society. London, UK; New York, NY, USA: I.B. Tauris, 2021. 237 p. [in English].
- Gunter, Romano, 2008 - Gunter M., Romano D. The Evolving Solution to the Kurdish Problem in Iraq and Turkey. Basingstoke, Palgrave Macmillan, 2008. 193 p. [in English].
- Olson, 2000 - Olson R. The Kurdish Question and Turkish-Iranian Relations: From World War I to 1998. *Iranian Studies*. Vol. 33, No. 1/2 (Winter - Spring, 2000). P. 266 [in English]

DOI: 10.31499/2519-2035.12.2025.325588

УДК 94(6)«1960/1969»-044.247](045)

Зінаїда СВЯЩЕНКО,

orcid.org/0000-0001-5845-3115

*докторка історичних наук, професорка кафедри
всесвітньої історії та методик навчання
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини
(Україна, Умань)
szv09@meta.ua*

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В АФРИЦІ У 1960-ТІ РР.

Стаття присвячена дослідженню інтеграційних процесів в Африці у 1960-ті рр., як складової загальноафриканських інтеграційних процесів ХХ – початку ХХІ ст. З'ясовано, що спільність цілей національно-визвольної боротьби, усвідомлення доленосного значення консолідації політичних зусиль й економічна необхідність підштовхнули африканських лідерів до пошуку шляхів об'єднання. Наголошується, що загальноконтинентального правового формату ідея африканської єдності починає набувати у 1950-ті – 1960-ті роки, важливими віхами на її шляху стали Конференції незалежних держав Африки та Конференції африканських народів. Активізація інтеграційних процесів в Африці 1960-х рр., пояснюється отриманням незалежності африканськими країнами у 60-х рр. ХХ ст. і посиленням інтеграційних процесів у світі. Акцентовано увагу на тому, що непересічною подією для подальшої історії інтеграційних процесів на всьому африканському континенті стало створення Організації Африканської Єдності. Саме з 60-х рр. ХХ ст. приймалися визначальні рішення для поглиблення інтеграції на африканському континенті. Інтеграція вважалась дієвим механізмом подолання як соціально-економічних проблем так і політичних, серед яких головна мета – позбавитись залежності від колишніх метрополій.

Ключові слова: *Африка, національно-визвольний рух, незалежність, інтеграційні процеси, Конференції незалежних держав Африки, Конференції африканських народів, Організація Африканської Єдності.*

Zinaida SVIASHCHENKO,
orcid.org/0000-0001-5845-3115

*Doctor of Historical Sciences,
Professor of the World History*

INTEGRATION PROCESSES IN AFRICA IN THE 1960S

The article deals with the study of the integration processes in Africa during the 1960s as a part of the general African integration trends of the 20th and early 21st centuries. It has been established that with the strengthening of the national liberation movement after World War II, a new phase began in the development of inter-state African relations, the concepts of which were developed by prominent African political figures: K. Nkrumah, L. Senghor, H. Bourguiba. The shared goals of national liberation struggle, the recognition of crucial importance of consolidating political efforts and economic necessity encouraged African leaders to seek paths for unification.

The article emphasizes that the idea of African unity began to take shape in the 1950s and 1960s, with important milestones being the Conferences of Independent African States and the Conferences of African Peoples. Issues of the general national liberation movement and the fight against colonialism, as well as problems of economic and social development in African states and questions related to international affairs were discussed.

It has been proven that the intensification of integration processes in Africa in the 1960s can be explained by the independence gained by African countries during the 1960s and the strengthening of global integration processes. It has been noted that a key feature of the integration development in the 1960s was the creation of all interstate groupings under the aegis of former metropolitan powers, based on the Western concept of economic integration, which influenced their choice of forms and methods of unification, often without considering African realities. At the same time, the establishment of various intergovernmental organizations in Africa during 1958 and 1962 was a significant stage in the history of intra-African relations and their organizational forms.

Special attention has been given to the creation of the Organization of African Unity as a pivotal event for the further development of integration processes across the African continent. Its goals and activities have been characterized, which include: strengthening the unity and solidarity of African states; coordinating and strengthening cooperation between them, directing efforts toward creating favorable conditions for the peoples of Africa; protecting their sovereignty, territorial integrity and independence; eliminating all forms of colonialism in Africa; encouraging international cooperation in accordance with the UN Charter and the Universal Declaration of Human Rights.

In conclusion, it has been stated that the 1960s should be viewed as the first stage in the development of integration processes in Africa, as it was during this period that key decisions were made to deepen integration on the continent. The integration was seen as an effective mechanism for overcoming both socio-economic and political challenges, with the main goal being to free Africa from dependence on former colonial powers.

***Key words:** Africa, national liberation movement, independence, integration processes, Conferences of Independent African States, Conferences of African Peoples, Organization of African Unity.*

Постановка проблеми. Після закінчення Другої світової війни на африканському континенті посилюється національно-визвольний рух, лідери якого поряд із завданнями досягнення політичної незалежності тієї чи іншої колонії, стали підкреслювати, що солідарність на основі тільки боротьби за звільнення континенту недостатня і необхідні пошуки узгодженої програми на більш широкій базі, яка б включала в себе і тісну співпрацю звільнених африканських країн в майбутньому. Спільність цілей національно-визвольної боротьби, усвідомлення доленосного значення консолідації політичних зусиль й економічна необхідність підштовхнули африканських лідерів до пошуку шляхів об'єднання. Як і інші континенти та регіони світу, Африка з 1960-х років докладає зусиль для розвитку інтеграційного співробітництва.

Аналіз досліджень. Історіографію проблеми становлять праці як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. У наукових статтях таких африканських авторів, як Д. Ч. Азіагба (Азіагба, 2016), В. Діабате (Діабатэ, Холина, 2017) та С. Макгетланенг (Макгетланенг, 2013), особлива увага приділяється регіональному виміру інтеграції: основним показникам та статистичним даним У дослідженні Європейського Центру Управління Політикою Розвитку автори Т. Дінка та В. Кеннес достатньо детально

розкривають історичні особливості формування інтеграційних об'єднань у різних регіонах африканського континенту (Dink, Kennes, 2007).

З доробку вітчизняних науковців слід відзначити праці В. К. Гури, С. Є. Гуцало, К. О. Княздвірської (Юрченко), М. В. Кравченко. В. К. Гура, розглянув потенціал інтеграційних об'єднань африканського континенту у глобальному вимірі, а також проаналізував перспективи українсько-африканського співробітництва (Гура, 2014), також проводив дослідження інтеграційних процесів у країнах Субсахарської Африки (Гура, 2004). Витоки, етапи та особливості сучасного етапу інтеграційних процесів у регіоні Північної Африки перебували у полі зору С. Є. Гуцало (Гуцало, 2005). Значний внесок у становлення та розвиток африканістики в Україні зробила українська дослідниця К. О. Княздвірська (К. О. Юрченко). Вона вивчала та аналізувала у своїх працях проблеми африканської інтеграції та демократизації африканського суспільства (Юрченко, 2007), вплив ідейно-політичної спадщини панафриканського національно-визвольного руху на організаційне оформлення єдності незалежних африканських держав (Княздвірська, 2013). На особливу увагу заслуговує її дисертаційна робота, у якій К. О. Юрченко проаналізувала перебіг інтеграційних процесів на африканському континенті у хронологічному проміжку між 1960 та 2005 роками (Юрченко, 2006). Основні інтеграційні об'єднання такого перспективного, і водночас суперечливого, світового регіону, як Субсахарська Африка досліджувала М. В. Кравченко (Кравченко, 2020; Кравченко, 2022).

Інтеграційні процеси в Африці, як окрема дослідницька тема, продовжує перебувати в полі зору українських дослідників новітньої доби, так як має значний потенціал для більш комплексного осмислення питання в період, що нами досліджується. Вивчення африканської тематики має важливе значення і для міжнародної участі України в ситуації неспинного розширення та інтенсифікації глобальних зв'язків, на чому наголошується і у публікаціях останніх років (Олійник).

Мета статті: дослідити інтеграційні процеси в Африці у 1960-ті рр. як складову загальноафриканських інтеграційних процесів ХХ – початку ХХІ ст.

Виклад основного матеріалу. Інтеграційні експерименти в Африці розпочалися ще на початку ХХ ст. У 1910 р. п'ять французьких колоній – Габон, Середнє Конго (тепер Республіка Конго), Убангі-Шарі (тепер Центральноафриканська республіка), Чад (з 1920 р.) – об'єдналися у Федерацію Екваторіальної Африки (Afrique Équatoriale Française, АЕФ) (Французька Екваторіальна Африка), також цього ж року було створено Південноафриканський митний союз, до якого входили такі британські колонії, як Південна Африка, Ботсвана, Свазіленд (з 2018 р. – Есватіні) та Лесото (Кравченко, 2006: 301). У 1922 р. Кенія і Уганда створюють Митний союз, до якого пізніше приєдналася Танганьїка. У 1923 р. в рамках цього союзу вводиться спільний зовнішній тариф, через рік ліквідовуються тарифи у внутрішній торгівлі, а до 1939 р. уніфікуються ставки податків і система оподаткування (Гайдай: 278).

Концепція африканської єдності зародилася в рамках панафриканського руху задовго до отримання країнами Африки незалежності. З посиленням національно-визвольного руху після Другої світової війни в Африці почався новий етап розвитку міждержавних африканських відносин, концепції яких були розроблені відомими африканськими політичними діячами. Дослідники виділяють три таких концепції, які могли бути покладені в основу майбутніх міждержавних відносин на континенті (Юрченко, 2006: 21).

Автором першої концепції, прихильники якої закликали до створення федерації в Африці як найбільш ефективною форми міждержавних африканських відносин, вважається К. Нкрума – відомий державний і політичний діяч Гани. Його концепція передбачала створення певного наддержавного загальноконтинентального органу для регулювання відносин з неафриканськими країнами (Нкрума, 1964: 43).

Представником другої концепції був сенегальський політичний діяч Л. Сенегор. Як зазначає К. Юрченко, «ця концепція відображала так званий плюралістичний підхід, згідно з яким основними активними елементами в розвитку міжафриканських відносин повинні стати майбутні суверенні держави» (Юрченко, 2006: 21). Передбачалось, що ці держави створять співтовариство з тісними економічними зв'язками. Можливі міждержавні конфлікти між країнами-членами такого співтовариства, на думку Л. Сенегора, мали урегулюватися мирними засобами (Senghor, 1964: 54).

Найактивнішим прихильником третьої концепції міжафриканських відносин, що була заснована на функціональній моделі співробітництва майбутніх незалежних держав, був туніський політичний лідер Хабіб Бургіба. Він вважав, що міжафриканські відносини повинні представляти собою процес взаємовигідного зближення різних зацікавлених політичних угруповань, партій, урядів. Х. Бургіба пропонував створити систему регіональних організацій на континенті з добре налагодженим механізмом управління для розвитку гармонійного співробітництва країн Африки.

Між прихильниками цих трьох концепцій велась політична дискусія про характер міжафриканських відносин в майбутньому, про шляхи зближення та форми співробітництва між африканськими країнами після досягнення ними незалежності.

Загальноконтинентального правового формату ідея африканської єдності починає набувати на рубежі 1950-х – 1960-х років, важливими віхами на її шляху стали Конференції незалежних держав Африки (квітень 1958 р. в Аккрі (Гана), грудень 1958 р. в Аккрі, квітень 1960 р. в Адіс-Абебі) та Конференції африканських народів (грудень 1958 р. в Аккрі, січень 1960 р. в Тунісі та березень 1961 р. в Каїрі).

Перша Конференція незалежних держав Африки відбулася 15 – 22 квітня 1958 р. в Аккрі (Гана), у ній взяли участь лідери восьми незалежних вже на той час держав – Гани, Ліберії, Лівії, Марокко, Єгипту, Судану, Тунісу та Ефіопії. На конференції були окреслені спільні підходи стосовно досягнення єдності держав континенту, намічені шляхи і засоби консолідації африканських народів

та захисту їх незалежності, визначені рівні та напрями зміцнення економічних і культурних зв'язків між африканськими країнами (Нкрума, 1964: 197).

Учасники конференції прийняли Декларацію і ряд резолюцій, в яких підкреслювалась рішучість африканських держав захищати свій суверенітет, боротися проти расової дискримінації, зміцнювати солідарність з народами колоній (Конференції незалежних держав). У документах конференції вперше були визначені такі засади африканської єдності як антиколоніалізм та антиімперіалізм, сприяння справі зміцнення міжнародного миру і безпеки, підтримка єдності африканських країн з усім фронтом миролюбних сил планети, а також вперше було підняте питання про перспективу створення африканського спільного ринку. Зокрема, учасникам конференції було рекомендовано вивчити цю проблему і запропонувати конкретні заходи для її вирішення (Княздвірська, 2013: 366).

З ініціативи Кваме Нкруми, тоді прем'єр-міністра незалежної Гани, конференція ухвалила спеціальну резолюцію «Про кордони і федерації», яка визнала кордони, встановлені колонізаторами, безпідставними, оскільки вони розділяли народи одного походження. Резолюція містила заклик до створення африканськими державами регіональних федерацій, а потім, урешті-решт, «Союзу африканських держав», або «Сполучених Штатів Африки» (Міжнародні відносини, 2003: 447).

8 – 13 грудня 1958 р. відбулася Друга Аккрська Конференція народів Африки з участю представників 45 країн Африки і Азії. Вона засудила расову дискримінацію, колоніалізм, мілітаризацію Африки; підтвердила волю африканських народів добитись незалежності; створила Постійний секретаріат для сприяння виконанню рішень по визволенню Африки (Аккрські конференції, 1958).

14 – 24 квітня 1960 р. Конференція незалежних держав Африки відбулася в Адіс-Абебі (Ефіопія), вона стала важливим етапом на шляху зміцнення африканської єдності. Крім представників незалежних країн, участь у ній, в якості спостерігачів, взяли 11 ще поневолених колоніальних територій. Учасниками конференції було прийнято 17 резолюцій, присвячених проблемам ліквідації колоніалізму і расизму в Африці, боротьбі проти нових форм колоніалізму, забезпеченню єдності африканських держав, їх організаційному згуртуванню, розширенню економічної та політичної співпраці між країнами континенту (Независимая Африка, 1965: 22-42). Зміст резолюцій свідчив про стрімке розширення кола політичних інтересів країн Африки. Конференція звернула увагу африканських держав на загрозу неокolonіалізму, заявила протест проти ядерних випробовувань Франції на території Африки, прийняла резолюцію про Південно-Західну Африку (Конференції незалежних держав). Всього у 1958 – 1964 рр. відбулося 8 таких конференцій.

Визначальну роль у долях африканських спільнот відіграли з'їзди керівників політичних партій, профспілкових і громадських організацій, які відомі як Конференції африканських народів. На цих конференціях обговорювалися питання загальноафриканського національно-визвольного руху

і боротьби з колоніалізмом, проблеми економічної і соціальної розбудови африканських держав, питання міжнародного життя.

Перша Конференція африканських народів проходила з 5 по 13 грудня 1958 р. в Аккрі, її африканці вважали своєрідним панафриканським конгресом. У роботі конференції взяли участь представники 62 організацій з 27 країн, що представляли національно-визвольні рухи різних куточків континенту. Конференція рішуче засудила колоніалізм, расизм та імперіалізм і закликала африканські народи до збройної боротьби за національну незалежність; проголосила кінцевою метою створення союзу вільних африканських держав. Внесок Конференції у справу згуртування африканських народів полягав і у висуненні, в ході її роботи, питання про створення Сполучених Штатів Африки та в створенні в Аккрі постійного секретаріату щодо сприяння досягненню «взаєморозуміння і єдності народів Африки та прискоренню її визволення від імперіалізму та колоніалізму» (Княздвірська, 2013: 367).

Друга Конференція африканських народів (25 – 31 січня 1960, в Тунісі), в якій взяли участь представники 70 організацій з 30 країн, пройшла під гаслом «Незалежність і єдність!». На ній приділялась значна увага економічному розвитку африканських держав, що визволилися, і прозвучав заклик до надання допомоги алжирському народу в боротьбі проти французьких колонізаторів. Конференція підтримала ідею створення Всеафриканської федерації профспілок. Третя Конференція африканських народів проходила з 25 по 30 березня 1961 р. в Каїрі, на ній були присутні представники 67 організацій з 32 країн. Вона звернула головну увагу незалежних африканських держав на загрозу неокolonіалізму і визначила шляхи боротьби проти нього; піддала критиці політику американського імперіалізму в Африці. В цілому, Конференції африканських народів сприяли посиленню національно-визвольного руху (Конференції народів).

Значним внеском у наближення африканської інтеграції стала «декларація трьох» – президента Ліберії У.-В. Табмена, президента Гвінеї А. Секу Туре та прем'єр-міністра Гани К. Нкруми, де вперше були чітко сформульовані десять принципів забезпечення єдності Африки і створення співтовариства незалежних африканських держав, серед яких визначальними стали право африканців на самовизначення, суверенну рівність і незалежність африканських країн, невтручання в їхні внутрішні справи. Цілями співтовариства проголошувались свобода, незалежність, єдність та забезпечення інтересів африканських народів, а також збереження «власного обличчя Африки», тобто, певної сукупності африканської специфіки в різних галузях внутрішнього життя і зовнішньої політики (Юрченко, 2006: 43).

Так званий «інтеграційний бум» в Африці 1960-х рр., пояснюється отриманням незалежності африканськими країнами у 60-х рр. ХХ ст. і посиленням інтеграційних процесів у світі. Так, у 1960 році, який відомий як Рік Африки, отримали незалежність 17 африканських держав. Вже у 1961 р. до них додалися ще 18, а до кінця десятиліття – ще 13.

У січні 1961 р. в м. Касабланка (Марокко) на зустрічі діячів з Гани, Гвінеї, Малі, Єгипту, Марокко та Лівії було прийнято як програмний документ

Касабланську хартію. Хоч цей документ не передбачав створення в тій чи іншій формі будь-якого політичного блоку між країнами-засновницями угруповання, у ньому підкреслювалось прагнення до ефективного співробітництва в економічній, соціальній та культурній областях.

Ще до створення Касабланської групи в Африці почала формуватись організація 12 африканських держав, тісно пов'язаних у політичному, економічному, військовому й культурному відношенні з Францією, яка отримала спочатку назву Браззавільського угруповання, «культурним та ідейним джерелом якого, – за визначенням журналу «International Organization», – був Париж» (International Organization, 1962: 345). Воно включало колишні французькі колонії: Центральнафриканську республіку (ЦАР), Республіку Конго (із столицею Браззавіль), Берег Слонової Кістки, Дагомею, Габон, Верхню Вольту, Мавританію, Нігер, Сенегал, Чад, Малагасійську Республіку і Камерун. У кінці березня 1961 р. Браззавільське угруповання було трансформоване в Афро-Мальгашський союз, в рамках якого, серед інших, були підписані угоди про створення поштового і телеграфного союзу, комітетів з питань економічного й соціального розвитку, зовнішньої торгівлі, фінансів і науково-технічних проблем (Юрченко, 2006: 60). Афро-Мальгашський союз у березні 1964 р. трансформувався в Афро-Малагасійський союз економічного співробітництва (АМСЕС), а в лютому 1965 р. – в Загальну Афро-Мальгашську організацію (ЗАМО).

Слід зазначити, що особливістю розвитку інтеграції у 1960-х рр. було створення всіх міждержавних угруповань під егідою колишніх метрополій на основі західної концепції економічної інтеграції, що визначило вибір ними форм і методів об'єднання, часто без врахування африканських реалій. Разом з тим, заснування в 1958 – 1962 рр., різних міждержавних організацій країн Африки було важливим етапом в історії розвитку міжафриканських відносин та їх організаційних форм.

Непересічною подією для подальшої історії інтеграційних процесів на всьому африканському континенті стало створення Організації Африканської Єдності. Її заснування, 25 травня 1963 р. на установчій конференції в Аддіс-Абебі урядами незалежних африканських країн, стало результатом розвитку низки різноманітних ідеологічних течій і політичних тенденцій як на африканському континенті, так і за його межами. Місцем проведення конференції щодо створення загальноафриканської організації було обрано столицю Ефіопії Аддіс-Абебу, тому що Ефіопія було єдиною державою на континенті, яка зберегла свою незалежність.

На самій конференції між її учасниками не було повної згоди щодо цілей і компетенції майбутньої організації. Існувало два проекти організації. Перший, «серединний шлях» полягав у створенні такої організації, яка сприяла б подоланню міждержавних, міжетнічних та релігійних суперечностей, а також сприяла якомога швидшому звільненню решти країн, що досі знаходилися у колоніальній залежності. Один з прибічників цього проекту, президент Сенегалу Л. Сенгор, виступив з пропозицією створення Африканського

спільного ринку, для того щоб «перетворити слабкість на силу» (Організація Африканської Єдності).

На час своєї появи ця організація істотно виділялася серед багатьох інших світових міждержавних регіональних об'єднань. Зокрема, Організація Африканської Єдності була найбіднішою, найбільшою і найновішою такою інституцією у 1960-х рр. Водночас, дослідники характеризують її як найбільш інтернаціоналізовану порівняно з іншими подібними регіональними об'єднаннями тих часів (Кравченко, 2022: 243).

25 травня 1963 року було підписано Статут Організації Африканської Єдності головами держав і урядів 30 країн. Цей день став Днем визволення Африки. Статут набрав чинності 13 вересня 1963 р. Він складався з преамбули та 33 статей, що визначили цілі, принципи, структуру організації, а також питання пов'язані з її функціонуванням.

У ст. 2 Статуту ОАЄ (Хартія африканської єдності), були зазначені такі цілі створення та діяльності ОАЄ: зміцнювати єдність та солідарність африканських держав; координувати та зміцнювати співробітництво між ними, спрямовувати зусилля на створення сприятливих умов існування для народів Африки; захищати їх суверенітет, територіальну цілісність та незалежність; знищувати всі види колоніалізму в Африці; заохочувати міжнародне співробітництво відповідно до Статуту ООН та Загальної декларації прав людини (Організація африканського єдинства, 1970: 36-37).

Для досягнення цих цілей члени Організації діяли на основі таких принципів: суверенітет усіх держав-членів; невтручання у внутрішні справи інших держав; повага до суверенітету, територіальної цілісності й невід'ємного права на незалежність; мирне врегулювання усіх суперечностей за допомогою переговорів, посередництва, примирення та рішень третейських судів; рішуче засудження політичних убивств та підіривної діяльності; дотримання політики неприєднання до будь-яких блоків.

Найвищим органом ОАЄ була Асамблея глав держав і урядів. Вона розглядала питання, що становили загальний інтерес для всієї Африки, з метою координації і узгодження загальної політики Організації, а також переглядала структуру, функції і дії всіх органів ОАЄ. Асамблея збиралася на чергові сесії не рідше одного разу на рік і за згодою 2/3 її членів – на надзвичайні сесії.

Виконавчим органом ОАЄ стала Рада міністрів (РМ), яка складалася з міністрів закордонних справ держав – членів ОАЄ. Вона була відповідальна перед Асамблеєю і виконувала всі її рішення, а також займалася питаннями, переданими їй Асамблеєю. РМ збиралася на звичайні сесії двічі на рік і на надзвичайні – за згодою 2/3 її членів. Постійним адміністративним органом ОАЄ, який проводив усю поточну роботу Організації, був секретаріат (обирався на 4 роки) на чолі з генеральним секретарем та п'ятьма його заступниками.

В системі ОАЄ діяло кілька спеціальних комісій (з економічних і соціальних питань; з освіти, науки, культури і охорони здоров'я; з оборони). Наприклад, утворена в рамках ОАЄ Комісія африканських юристів була уповноважена заохочувати і розвивати взаєморозуміння та співробітництво між африканськими юристами, сприяти прогресивному розвитку і кодифікації

міжнародного права. Особливий статус мав Комітет допомоги національно-визвольним рухам (Комітет визволення), завдання якого полягали в координації дій з надання допомоги національно-визвольним рухам в Африці. Він мав власний бюджет і штаб-квартиру в м. Дар-ес-Саламі (Танзанія) (Савчук, 2003: 685).

Основою економічної діяльності ОАЄ стала політика імпортозаміщення та покладання на власні сили. Створення Організації Африканської Єдності стало, на думку дослідників, втіленням так званого панафриканського бачення майбутнього Африки, у якому африканські народи мали досягти повної самодостатності розвитку та порозумітися між собою, адже за офіційним визначенням, прописаним у Статуті Організації, «прагнення африканців до братерства і солідарності є значно сильнішим за існуючі етнічні і національні відмінності» (Кравченко, 2022: 243).

За час існування ОАЄ коло питань, що входили до її компетенції, поступово поширювалось за межі сприяння процесам антиколоніальної боротьби. У міру набуття африканськими країнами досвіду незалежного розвитку, проблеми, які поставали перед ОАЄ складнішали.

Уже в 1960-ті рр. ОАЄ починає виконувати «миротворчу» функцію, спрямовану на залагодження протиріч та вирішення спірних питань, які виникали між державами Африки, з часом вона стане провідним напрямом континентальної діяльності ОАЄ. Як приклад слід згадати, що саме завдяки зусиллям ОАЄ та її уповноважених – імператора Ефіопії та президента Малі – в жовтні 1963 р. був зупинений широкомасштабний збройний прикордонний конфлікт між Алжиром та Марокко. В лютому 1964 р. заклики та звернення надзвичайної сесії Ради міністрів ОАЄ відіграли позитивну роль в припиненні сомалійсько-ефіопського конфлікту, який швидко переростав у відкриті воєнні дії (Юрченко, 2006: 52). Також чільне місце в діяльності ОАЄ зайняли питання, пов'язані з вирішенням нагальних проблем економічного розвитку, у зв'язку з цим вона ініціювала цілий ряд конференцій на міністерському, галузевому рівнях в галузі промисловості, торгівлі, енергетики, транспорту, зв'язку тощо. Все це було спрямовано на те, щоб інтенсифікувати регіональне співробітництво та прискорити промисловий розвиток континенту, сприяючи розширенню взаємодії між країнами-членами ОАЄ.

Саме на рубежі 1950-х – 1960-х рр. в Африці виникли перші міждержавні економічні організації. До них належали Рада згоди – 1959 р. – до якої увійшли Дагомея (нинішній Бенін), Того, а з 1966 р. приєднались Нігер, Верхня Вольта (нинішня Буркіна Фасо), Берег Слонової Кістки (нинішній Кот-д'Івуар). Збереження економічних зв'язків та взаємозалежності економік Кенії, Уганди і Танганьїки дозволило їм, за сприянням Великобританії, створити в 1961 р. Східноафриканську організацію загальних служб. Нарешті, в 1960 р. було засноване опікуване Францією Браззавільське угруповання двадцяти країн, а згодом, на його основі, у 1961 р. був створений Афро-Мальгашський союз. (Юрченко, 2006: 57-58).

У 1966 р. був створений Митний та економічний союз країн Центральної Африки у складі п'яти колишніх французьких колоній, таких як Габон,

Камерун, Конго, Центральнаафриканська Республіка, Чад, Екваторіальна Гвінея, який пізніше, у 80-х рр. XX ст., став Економічним співтовариством країн Центральної Африки, ECCAS (Economic Community of Central African States) (Кравченко, 2022: 242). Головна мета його діяльності – підвищення умов життя народів Африки, яка мала бути досягнута шляхом зміцнення співробітництва країн-членів через поступове утворення спільного ринку, а далі – через інтеграцію в економічному й валютному союзі.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що історія інтеграційних процесів в Африці сягає корінням ще колоніальних часів, першої половини XX ст. З початку 1960-х рр. явище африканської інтеграції на тривалий час набуває нових вимірів, в яких з минулого залишилось прагнення до поєднання зусиль у боротьбі із залишками колоніалізму і расизму на континенті, новим стала поява прагнень міждержавної координації дій з питань поточного розвитку. 1960-ті рр. слід розглядати як перший етап розвитку інтеграційних процесів в Африці. Саме з 60-х рр. XX ст. приймалися визначальні рішення для поглиблення інтеграції на африканському континенті. Інтеграція вважалась дієвим механізмом подолання як соціально-економічних проблем так і політичних, серед яких головна мета – позбавитись залежності від колишніх метрополій.

Значний вплив на посилення інтеграції на африканському континенті мав розпад колоніальних імперій і утворення незалежних африканських держав у 1960-х рр., саме у 1963 р. почала діяти загальноафриканська Організація Африканської Єдності, створення якої є непересічною подією для подальшої історії інтеграційних процесів на всьому африканському континенті

І сьогодні інтеграційні процеси в Африці є складними та багатогранними, що є значним завданням для континенту. Ці процеси охоплюють широкий спектр економічних, політичних і соціальних аспектів, спрямованих на сприяння співпраці, посилення економічного розвитку та вирішення спільних проблем, з якими стикаються африканські країни. За своєю суттю інтеграція в Африці спрямована на встановлення тісніших зв'язків і сприяння співпраці між африканськими державами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

- Азиабга, 2016 – Азиабга, Д. Ч. Основные тренды развития интеграционных процессов в Африке. Характеристика индекса региональной интеграции. // *Международная торговля и торговая политика*, 2016. № 4(8), С. 103-112.
- Аккрські конференції, 1958 – Аккрські конференції (1958). [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0\(1958\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0(1958))
- Гайдай – Гайдай О. М. Регіональні інтеграційні об'єднання в Африці. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/252/15.pdf>
- Гура, 2004 – Гура В. К. Політичні процеси, державний устрій та суспільний прогрес у країнах Субсахарської Африки: проблеми і перспективи продуктивної сумісності. // *Дослідження світової політики: Збірник наукових праць*. Київ. 2004. Випуск 30. С. 38-74.
- Гура, 2014 – Гура В. К. Субсахарська Африка в XXI ст.: чинники господарського прогресу і перспективи співпраці з Україною. *Гілея: науковий вісник*. 2014. № 84. С. 124-130.
- Гуцало, 2005 – Гуцало С. Є. Інтеграційні процеси у регіоні Північної Африки: витоки, етапи, особливості сучасного етапу. // *Дослідження світової політики: Збірник наукових праць*. Київ. 2005. Випуск 30. С. 3-23.
- Диабатэ, Холина, 2017 – Диабатэ, В., Холина, В. Н. Региональная интеграция в Африке: динамика внутрирегиональной торговли 1990 – 2015 гг. // *Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Экономика*. 2017. № 25(2). С. 159-167.

- Diabate, Kholina, 2017 – Diabate, V., Kholina, V.N. Regionalnaya integratsiya v Afrike: dinamika vnutrireionalnoi trgovli 1990 – 2015 gg. [Regional Integration in Africa: Dynamics of Intraregional Trade 1990 – 2015]. *Vestnik Rossiiskogo universiteta druzhbi narodov. Seriya: Ekonomika*. 2017. № 25(2). S. 159-167 [in Russian].
- Konferentsii nezaleznykh derzhav – Konferentsii nezaleznykh derzhav Afryky [Conference of Independent States of Africa]. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: https://leksika.com.ua/13570909/ure/konferentsiyi_nezaleznykh_derzhav_afriki [in Ukrainian].
- Konferentsii narodiv Afryky – Konferentsii narodiv Afryky [Conference of the Peoples of Africa]. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: https://leksika.com.ua/20080718/ure/konferentsiyi_narodiv_afriki [in Ukrainian].
- Kniazhdvirska, 2013 – Kniazhdvirska K. O. Vplyv ideino-politychnoi spadshchyny panafrykanskooho natsionalno-vyzvolnoho rukhu na orhanizatsiine oformlennia yednosti nezaleznykh afrykanskykh derzhav [This paper studies the evolution of Pan-African unity, its origins and basic forms, its influence on the development of African integration processes]. *Aktualni problemy vsesvitnoi istorii: aksiolohichni ta kulturno-istorychni zasady derzhavotvorennia: zbirnyk naukovykh prats*. Derzhavna ustanova «Instytut vsesvitnoi istorii NAN Ukrainy». K.: Vyd-vo «Feniks». 2013. S. 362-371 [in Ukrainian].
- Kravchenko, 2020 – Kravchenko M. V. Intehratsiini obiednannia Subsaharskoi Afryky: istoriia stanovlennia ta perspektyvy rozvytku [Integration associations of Sub-Saharan Africa: history of formation and development prospects]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnogo universytetu. Seriya: Istorii. Politolohiia*. 2020. Vyp. 28-29. S. 52-62 [in Ukrainian].
- Kravchenko, 2022 – Kravchenko M. V. Intehratsiinyi rozvytok rehionu Subsaharskoi Afryky. Intehratsiini protsesy v Azii ta Afrytsi yak skladova svitovoho istorychnoho rozvytku (kinets KhKh – pochatok KhKhI stolittia) : monohrafiia [Integrative development of the Sub-Saharan African region] / za zah. red. V. O. Shveda, per. anhl. Prypik Ye. O., Kravchenko M. V. Kyiv: DU «Instytut vsesvitnoi istorii NAN Ukrainy». 2022. S. 237-258 [in Ukrainian].
- Makgetlaneng, 2013 – Makgetlaneng S. Regionalnaya integratsiya na Yuge Afriki: SAKU ili SADK? [Regional Integration in Southern Africa: SACCU or SADC?]. *Aziya i Afrika segodnya*. 2013. № 10. S. 53-58 [in Russian].
- Mizhnarodni vidnosyny, 2003 – Mizhnarodni vidnosyny ta zovnishnia polityka (1945 – 70-ti rr.) [International relations and foreign policy (1945 – 1970s)]: Pidruchnyk / V. A. Manzhola, M. M. Bilousov, L. F. Haidukov ta in. K.: Lybid, 2003. 560 s. [in Ukrainian].
- Nezavisimaya Afrika, 1965 – Nezavisimaya Afrika v dokumentakh [Independent Africa in Documents] / Sost.: Tuzmukhamedov R. A., Kukushkin Ye. V. M.: Universitet druzhbi narodov im. P. Lumumbi, 1965. 221 s. [in Russian].
- Nkruma, 1964 – Nkruma K. Afrika dolzhna obedinit'sya [Africa must unite]. M.: Progress, 1964. 311 s. [in Russian].
- Oliinyk, 2022 – Oliinyk Yu. I. Afryka: ukrainski interesy vs rosiiskyi vplyv [Africa: Ukrainian interests vs Russian influence]. *Stratehichna panorama*. 2022. № 1. S. 59-65 [in Ukrainian].
- Orhanizatsiia Afrykanskoï Yednosti – Orhanizatsiia Afrykanskoï Yednosti [Organization of African Unity]. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%9E> [in Ukrainian].
- Organizatsiya afrykanskoï yedinstva, 1970 – Organizatsiya afrykanskoï yedinstva. (Istoriya stozdaniya i deyatelnosti). Sbornik dokumentov [Organization of African Unity. (History of creation and activities). Collection of documents] / Sost.: Tuzmukhamedov R. A., Kukushkin Ye. V. M.: Nauka, 1970. 305 s. [in Russian].
- Savchuk, 2003 – Savchuk K. O. Orhanizatsiia Afrykanskoï Yednosti [Organization of African Unity]. *Yurydychna entsyklopediia: u 6 t. / red. kol.: Yu. S. Shemshuchenko (vidp. red.) ta in. T. 5: P – S*. K.: Ukrainska entsyklopediia im. M. P. Bazhana, 2003. S. 685 [in Ukrainian].
- Frantsuzka Ekvatorialna Afryka – Frantsuzka Ekvatorialna Afryka [French Equatorial Africa]. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%9E> [in Ukrainian].
- Iurchenko, 2006 – Yurchenko K. O. Intehratsiini protsesy v Afrytsi: rivni, faktory, spriamovanosti ta zakonomirnosti rozvytku (1960–2005 rr.) [Integration processes in Africa: levels, factors, directions and patterns of development (1960–2005)]. dys... kand. polit. nauk: 23.00.04; K.: Instytut svitovoi ekonomiky i mizhnarodnykh vidnosyn NAN Ukrainy, 2006. 202 s. [in Ukrainian].
- Iurchenko, 2007 – Yurchenko K. O. Intehratsiini protsesy v Afrytsi yak chynnyk unifikatsii pidkhodiv afrykanskykh krain do zavdan postkolonialnoi rozbudovy [Integration processes in Africa as a factor in unifying the approaches of African countries to the tasks of post-colonial development]. *Doslidzhennia svitovoi polityky: zb. nauk. prats*. 2007. Vyp. 38. S. 54-78 [in Ukrainian].
- Dinka, Kennes, 2007 – Dinka T., Kennes W. Africa's Regional Integration Arrangements: History and Challenges. *ECDPM Discussion Paper*. 2007. № 74. 30 p. [in English].
- International Organization, 1962 – International Organization. Boston, 1962. № 2. P. 342-350 [in English].
- Senghor, 1964 – Senghor L.S. Liberté I (Négritude et Humanisme). Paris, 1964. 98 p. [in Italian].